

Odpowiedź behawioralna jelenia szlachetnego (*Cervus elaphus*) oraz sarny europejskiej (*Capreolus capreolus*) na ryzyko drapieżnictwa ze strony wilka (*Canis lupus*)

Mgr Andżelika Haidt

Rozprawa wykonana pod kierunkiem:
Prof. dr hab. Doroty Dobrowolskiej
oraz dr. hab. Jakuba Gryza

STRESZCZENIE

Od czasów objęcia wilka szarego w Polsce ochroną gatunkową jego populacja wzrasta, tak samo jak i populacja jego ofiar – jelenia szlachetnego i sarny europejskiej mających silny wpływ na roślinność zielną oraz drzewiastą. Drapieżnictwo wpływa na populacje ofiar nie tylko poprzez zmianę liczebności, ale też zmianę zachowania osobników, które starają się uniknąć śmierci w wyniku upolowania przez drapieżnika. Celem niniejszej pracy było określenie w jaki sposób sarny oraz jelenie zmieniły swoje zachowanie w momencie częściowej rekolonizacji przez wilka dużego kompleksu leśnego jakim są Bory Tucholskie. Umożliwiło to unikatową analizę reakcji behawioralnej ofiar w zróżnicowanym ryzyku drapieżnictwa w środowisku zmienionym przez człowieka, w którym żyją wilki i jego ofiary. W badaniach wykorzystano wideo kamery rejestrujące zachowanie zwierząt (proporcje czasu żerowania do czujności, aktywność dobową itd.) w zależności od ryzyka drapieżnictwa ze strony wilka oraz warunków żerowo – osłonowych. Ponadto przeprowadzono wczesnowiosenne liczenie grup odchodów w celu zbadania wpływu wilka na rozmieszczenie przestrzenne kopytnych. Założono doświadczenie z wykorzystaniem dębu szypułkowego posadzonego na placówkach Szymańskiego, którego celem było określenie różnic we wzorcach żerowania kopytnych w zależności od ryzyka drapieżnictwa ze strony wilka oraz stwierdzenie czy zgryzanie przez kopytne jest mniejsze w miejscach bytowania wilka. Niniejsze badania wskazują na silną reakcję behawioralną, głównie jeleni, w mniejszym stopniu saren żyjących na powierzchniach badawczych w obrębie centrum wilczych terytoriów. Reakcja ta dotyczy głównie proporcji czasu żerowania do czujności i jest najsilniejsza na terenach otwartych. Wykazano też różnice w intensywności żerowania, jelenie i sarny zgryzają dęby mniej intensywnie w miejscach o wysokim ryzyku drapieżnictwa. Poziom zgryzania zmienia się w zależności od warunków osłonowych, efekt ten nie jest widoczny w miejscach o niskim ryzyku drapieżnictwa ze strony

wilka. Jelenie i sarny zmieniają swoje zachowanie – aktywność dobową i rozmieszczenie przestrzenne - nie tylko pod wpływem presji wilka, ale także człowieka

Słowa kluczowe: drapieżnictwo, ekologia strachu, jeleniowate, wilk, zachowania anty-drapieżnicze.